

21.10 KL. 20.00
MUSIKHUSET

NICHOLAS COLLON
DIRIGENT

LOTTA EMANUELSSON
KONFERENCIER

Arnold Schönberg:
Kammarsymfoni nr 1 E-dur op. 9
Langsam –
Sehr rasch –
Viel langsamer, aber doch fließend –
Viel langsamer –
Etwas bewegter

1

Jukka Nykänen och Janne Palkisto presenterar
Beethovens första symfoni (audio)

Ludwig van Beethoven:
Symfoni nr 1 C-dur op. 21
1. *Adagio molto – Allegro con brio*
2. *Andante cantabile con moto*
3. *Menuetti (Allegro molto e vivace)*
4. *Adagio – Allegro molto e vivace*

Konserten ges utan paus och slutar ca kl. 21.15. Sänds direkt på
Yle Tema & Fem, i Yle Radio 1 och på Yle Arenan.

ARNOLD SCHÖNBERG: KAMMARSYMFONI NR 1 OP. 9

Arnold Schönbergs (1874–1951) utveckling från den tidiga produktionens tonala verk i riktning mot modern atonalitet är förbluffande konsekvent. Av de dekorativa dragen i *Förklarad natt* för stråkar (1899) finns det inte längre några spår i *Kammarsymfonin* op. 9 som fullbordades 1906. I sin egenskap av förstlings-symfoni tog den ett språng in i framtiden liksom Beethoven gjorde ett hundra år tidigare med sin första symfoni.

Utvecklingen i detta ensatsiga verk är oerhört intensiv från början till slut. Kammarsymfonins slut får ännu ett tonalt sigill men därefter fanns det inget annat val än att gå vidare till atonalitet. “Jag har funnit min stil, nu vet jag hur jag är tvungen att komponera”, meddelade Schönberg.

En kontrapunktisk rörelse startar utgående från tonernas inbördes förhållanden, alltså från intervallen som manipulerar den tonala grunden och ger musiken sprakande färger. Därmed får verket en klassisk grundstämning med bländande motivteknik och spänningsfyllt emotionellt uttryck.

Efter en introduktionsreplik kommer valthornet med en serie stigande kvarter som klingar som en utmaning av den gamla dur-molltonaliteten och som startar ett marscherande huvudtema. Kvartmotivet har karakteriserats som ett “mottomotiv” som fungerar som en signal för de olika avsnitten i det ensatsiga verket.

Den disharmoniska impulsen ger verket en orolig karaktär och under temans rörelse strömmar en frenetisk energi. Den symfoniska rörelsen verkar vara avsiktligt överbelastad – det är hela tiden som om musiken höll på att få luft under vingarna.

Det första avsnittet är gestaltat som ett allegro enligt sonatformen. Därefter följer ett scherzo och först sedan en typ av genomföring. I adagioavsnittet har drömlandskapet blivit verklighet. I codan når börjans marschmotiv en ursinnig kulmen.

I slutets förkunnande E-dur finns något av en förtvivlad avskedsgest: ett durackord som en sista gång pressar sig fram till seger. Schönberg återvände till sin kammarsymfoni åren 1923 och 1935 då han arrangerade den för stor orkester (op. 9b). Anton Webern koncentrerade för sin del den till ett ännu mindre format.

LUDWIG VAN BEETHOVEN: SYMFONI NR 1 C-DUR OP. 21

Ludwig van Beethovens (1770–1827) symfoni nr 1 C-dur op. 21 hördes för första gången i Wien år 1800, fastän de första skisserna tillkommit redan år 1795. Med första symfonin tog Beethoven den klassiska traditionen i besittning samtidigt som han även tog avstånd från den.

Första satsens introduktion (Adagio di molto) börjar exceptionellt i F-dur: ett massivt orkesterackord öppnar portarna till en mild melodi. Redan i de första takterna av huvuddelen (Allegro con brio) som klingar i C-dur känner man igen en fullfjädrad symfoniker. Strömmar av en-

ergi rusar fram och Beethoven sparar inte på kontrasterna i genomföringen. Huvudtemat klingar också i slutrepsen i förkunnande tongångar.

I den långsamma satsen (*Andante cantabile e con moto*) sätter Beethoven sitt sjungande huvudtema i rörelse och söker sig fram via finurliga variationer. Som motvikt får höjdpunkterna mollsekvenser samt hemlighetsfulla pianissimopassager.

Menuettens (*Allegro molto e vivace*) rubrik hänvisar till en gammal form men i själva verket är det fråga om ett galopperande scherzo. I de yttre avsnitten frossar

musiken med svartvita fortepianoeffekter, i trion njuter den av naturstämning.

Finalen (*Adagio*) börjar igen med en långsam introduktion. Efter ett orkesterackord som börjar ur tomma intet letar stråkarna efter en melodi och finner den då det fartfyllda huvudavsnittet (*Allegro molto e vivace*) kör igång. Finalen har betraktats som komisk. Visst förekommer det en hel del snabba vändningar men den för Beethoven typiskt jordnära virtuositeten har också med sig ett burleskt rabelaiskt småskratt.

Antti Häyrynen

NICHOLAS COLLON

Britten Nicholas Collon (f. 1983) hör till den yngre generationens mest efterfrågade dirigenter. Han har jobbat med Residentie-orkestern i Haag sedan 2016 och från början av säsongen 2018/19 som dess enda chefsdirigent. Därtill är han chefsdirigent för den brittiska kammarorkestern Aurora som han själv grundade år 2004 och har också varit förste gästdirigent för Gürzenich-orkestern i Köln från hösten 2017.

Collon har studerat viola, piano och orgel och i början av sin karriär spelade han viola i Storbritanniens nationella ungdomsorkester. Sir Colin Davies har varit hans mentor under dirigentkarriären samt även Sir Mark Elder vars biträdande dirigent han varit.

Collon har gästdirigerat många renommerade orkestrar, utöver de brittiska toporkestrarna bl.a. Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Tonhalle-orkestern i Zürich, Ensemble InterContemporain,

Europas kammarorkester, Oslos filharmoniker, Franska nationalorkestern, Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra och Torontos symfoniorkester. Hösten 2021 tillträder han som chefsdirigent för RSO.

Collon dirigerar en bred repertoar och har även framträtt som operadirigent. Han har dirigerat över 200 nya verk, bland dem ett flertal uruppföranden och premier i Storbritannien av kompositörerna Unsuk Chin, Philip Glass, Colin Matthews, Nico Muhly, Olivier Messiaen, Krzysztof Penderecki och Judith Weir.

Bland Collons skivinspelningar med Aurora Orchestra belönades *Road Trip* (Ives, Copland, Adams och Muhly) år 2015 med Echo Klassik-priset i serien Klassik ohne Grenzen. Därtill har han med Aurora dirigerat skivan *Insomnia* (Britten, Brett Dean, Ligeti, Gurney och Lennon & McCartney). Han har även gjort skivor med Danska Radiosymfonikerna, Philharmonia Orchestra och Hallé-orkestern.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Yles orkester med uppdrag att producera och främja inhemsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Hannu Lintu.

Radioorkester grundades år 1927 med en besättning på tio musiker. På 1960-talet utvidgades RSO:s besättning till full symfoniorkester. Orkesterns chefsdirigenter har varit Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo. Då Hannu Lintus period slutar våren 2021, tillträder Nicholas Collon som chefsdirigent.

Utöver de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del ny musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställts av Yleisradio. Till RSO:s uppgifter hör även att göra friköpta inspelningar för Yleisradios arkiv av hela den inhemska orkestermusiken.

RSO har spelat in på skiva verk av bl.a. Mahler, Bartók, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen. Orkestern har för sina inspelningar fått Gramophone Award två gånger – för Lindbergs klarinettkonsert 2006 samt för Bartóks violinkonsert 2018. Orkesterns övriga pris omfattar bl.a. BBC Music Magazine Award, Académie Charles Cros och MIDEM Classical Award. Skivan med Sibelius tondikter och sånger fick priset International Classical Music (ICMA) 2018. Det inhemska EMMA-priset har RSO fått 2016 och 2019.

RSO konserterar regelbundet runt om i världen. Under spelåret 2020–2021 turnerar orkestern under Hannu Lintus ledning i Spanien.

RSO:s konserter sänds direkt på Yle Arenan och i Yle Radio 1 samt i inspelad form på Yle Teema & Fem och Yle TV1.